

Warszawa, dnia 2 lutego 2026 r.

INSPEKCJA
WETERYNARYJNA
GŁÓWNY LEKARZ
WETERYNARII

**Przewodnik dobrych praktyk
dla gmin w zakresie postępowania
ze zwierzętami bezdomnymi
nr WOZH.400.1.10.2026**

Opracowano w:
Główny Inspektorat Weterynarii
Biuro Zdrowia i Ochrony Zwierząt

1. Realizacja przez gminy obowiązku w zakresie zapobiegania bezdomności zwierząt i zapewnienia opieki bezdomnym zwierzętom oraz ich wyłapywania wynikającego z przepisów ustawy o ochronie zwierząt¹.

Rada gminy wypełniając określa, w drodze uchwały, corocznie do dnia 31 marca, program opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobiegania bezdomności zwierząt. Gminy powinna preferować własne schronisko jako to, do którego będą przekazywane zwierzęta bezdomne wyłapane na terenie gminy. Jeżeli gmina nie posiada własnego schroniska, zasadne jest wybranie schroniska zlokalizowanego jak najbliżej gminy. Podejmując decyzję o wyborze schroniska warto poddać analizie i uwzględnić następujące kwestie:

- a) czy schronisko dla zwierząt jest pod nadzorem Inspekcji Weterynaryjnej i posiada weterynaryjny numer identyfikacyjny (WNI);
- b) czy schronisko wykazuje wysoki odsetek adopcji; gminy mogą uzyskać informacje w przedmiotowym zakresie bezpośrednio ze schroniska lub od powiatowego lekarza weterynarii nadzorującego dane schronisko lub z raportów z wizytacji schronisk dostępnych na stronie internetowej Głównego Inspektoratu Weterynarii: <https://www.wetgiw.gov.pl/nadzor-weterynaryjny/schroniska-dla-bezdomnych-zwierzat>;
- c) w jaki sposób schronisko umożliwia adopcje zainteresowanym osobom, np. ile dni w tygodniu, jakie godziny są dostępne, czy dni powszednie, dni wolne od pracy, różny zakres godzin w ciągu dnia;
- d) czy schronisko prowadzi akcje informacyjne na rzecz zainteresowania społeczeństwa adopcjami zwierząt;
- e) czy gmina prowadzi działania własne na rzecz zainteresowania adopcjami zwierząt, np. aktywność w mediach społecznościowych, strona internetowa gminy, wydarzenia organizowane na terenie gminy,
- f) ilu pracowników stałych i wolontariuszy zapewnia zwierzętom opiekę w schronisku,
- g) w jaki sposób schronisko zapewnia psom wyjście na wybieg lub spacer, czy spełnia minimalny wymóg nie rzadziej niż 2 razy w tygodniu, czy częściej,
- h) czy schronisko zapewnia zwierzętom opiekę lekarsko-weterynaryjną;

¹ Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1580 z późn. zm.);

- i) w jaki sposób schronisko realizuje obowiązek kastracji zwierząt (samic i samców),
- j) w jaki sposób realizowane jest odławianie zwierząt bezdomnych na terenie gminy, np. czy są to stałe dni w tygodniu, czy doraźnie, kto to realizuje.

Zawierając umowę ze schroniskiem warto uwzględnić zapisy w zakresie:

- 1) gwarantujące przyjęcie do schroniska wszystkich zwierząt wyłapanych na terenie gminy, bez wyznaczania limitów, np. miesięcznych;
- 2) zobowiązujące schronisko do aktywnych działań na rzecz adopcji zwierząt;
- 3) umożliwiające gminom przeprowadzenie kontroli;
- 4) ustalenie zasad sprawozdawczości (w jakim terminie i jakie informacje mają być przekazywane ze schroniska do urzędu gminy odnośnie psów przekazanych przez daną gminę);
- 5) postępowania w razie konieczności przeniesienia zwierząt ze schroniska.

Kto realizuje czynności związane z odławianiem bezdomnych zwierząt na terenie gminy:

- 1) jednostki organizacyjne gminy lub straż gminna/miejska;
- 2) schronisko;
- 3) podmiot zewnętrzny.

Czy podmiot wykonujący te czynności posiada:

- a) oznakowany samochód, przystosowany do przewozu zwierząt;
- b) profesjonalny sprzęt przeznaczony do celu wyłapywania zwierząt bezdomnych, w szczególności:
 - czytnik mikroczipów i dostęp do bazy danych w celu weryfikacji oznakowania zwierzęcia i ustalenia jego właściciela - w przypadku kiedy zwierzę jest oznakowane i można w bazie danych ustalić jego posiadacza zwierzę nie powinno trafić do schroniska,
 - smycze, obroże, kagańce,
 - chwytaki,
 - siatki,
 - klatki "łapki";

- c) czy podmiot prowadzi dokumentację zawierającą: opis odłowionego zwierzęcia, oznakowanie mikroczipem, datę, czas i miejsca odłowienia i czy przekazuje gminie niezwłocznie po dokonaniu odłowienia zwierzęcia;
- d) czy podmiot dysponuje potwierdzeniem przekazania zwierząt do schroniska i czy przekazuje gminie i w jakim trybie, np. cotygodniowym, comiesięcznym;
- e) czy podmiot jest zarejestrowany u powiatowego lekarza weterynarii w zakresie transportu zwierząt.

Gminy powinny wziąć pod uwagę fakt, że w przypadku wyłapywania zwierząt może zachodzić konieczność zastosowania środków sedacyjnych czy użycia broni Palmera, zasadne jest zatem nawiązanie współpracy z podmiotami posiadającymi stosowne upoważnienia.

Planując działania w zakresie realizacji programu opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobiegania bezdomności zwierząt, gmina powinna wziąć pod uwagę możliwość skorzystania z pomocy organizacji pozarządowych, których statutowym celem działania jest ochrona zwierząt, funkcjonujących na jej terenie. Taka współpraca, pozwalająca wykorzystać doświadczenie oraz zasoby ludzkie organizacji, może w wielu przypadkach ułatwić wykonanie lub zwiększyć efektywność działań zmierzających do zapobiegania bezdomności zwierząt. Program powinien zawsze zostać zaopiniowany przez właściwego miejscowo powiatowego lekarza weterynarii oraz lokalnie działającą organizację, której statutowym celem jest ochrona zwierząt.

2. Opieka nad kotami wolno żyjącymi.

Warto zapewnić kotom wolno żyjącym jak najlepszą opiekę na terenie gminy. Podstawowe elementy prowadzące do poprawy warunków bytowania kotów wolno żyjących:

- zmniejszenie ich populacji, czyli zapewnić kastrację samic i samców,
- zapewnić pokarm przeznaczony dla tego gatunku,
- zapewnić miejsca do schronienia.

Przykłady: zapewnienie schronienia dla wolno żyjących kotów, w szczególności poprzez umożliwienie kotom dostępu do określonych pomieszczeń, w porozumieniu z

zarządcą budynków, administratorem nieruchomości, wspólnot i spółdzielni mieszkaniowych oraz opiekunami kotów. Optymalnym sposobem zapewnienia schronienia może stanowić wydzielenie nieużywanego pomieszczenia, które powinno być zamknięte dla osób postronnych, a stały dostęp należy zapewnić opiekunowi, w celu dokarmiania zwierząt i utrzymania pomieszczenia w czystości. Schronienie może być zapewnione poprzez umieszczanie specjalnych budek dla kotów, jednakże biorąc pod uwagę ryzyko nieodpowiedniego postępowania z kotami przez osoby postronne, nie należy ustawiać budek w miejscach ogólnodostępnych, ale zabezpieczonych przed dostępem takich osób, np. w miejscach ogrodzonych, dostępnych dla opiekunów, w okresie zimowym zapewnić dodatkowo ocieplone. Gmina może posiadać listę społecznych opiekunów kotów, współpracować z organizacjami działające na rzecz zwierząt, wydawać karty społecznego opiekuna.

Przykładowe działania w celu zapewnienia karmy dla kotów:

- współpraca z lokalnymi organizacjami zajmującymi się dokarmianiem kotów wolno żyjących,
- ustalenie listy osób karmiących koty,
- zapewnienie karmy dobrej jakości przeznaczonej dla kotów,
- opracowanie zasad odbioru karmy.

3. Zapewnienie opieki zwierzętom gospodarskim pozbawionym opieki.

W ramach programu dotyczącego opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz przeciwdziałania ich bezdomności określa się działania odnoszące się do zwierząt pozbawionych opieki. Za takie uznaje się zwierzęta domowe lub gospodarskie, które uciekły, zabłądziły bądź zostały porzucone przez człowieka, a jednocześnie nie ma możliwości ustalenia ich właściciela ani osoby, pod której stałą opieką wcześniej pozostawały. Wyznaczone gospodarstwo rolne w celu zapewnienia miejsca dla zwierząt gospodarskich powinno spełniać następujące wymogi:

- gospodarstwo, do którego gmina chce przekazać zwierzę gospodarskie musi posiadać numer siedziby stada, nadawany przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (ARiMR). Numer ten składa się z dwunastu cyfr poprzedzonych kodem kraju np.: PL 012345678-001;

- do gospodarstwa nie powinny być wprowadzane zwierzęta o nieznanym statusie epizootycznym;
- zwierzęta przekazywane powinny być oznakowane, np. kolczykiem, kolczykiem elektronicznym, transponderem, innym dopuszczonym środkiem identyfikacji (informacje o identyfikacji zwierząt: <https://www.gov.pl/web/arimr/informacja-na-temat-nowej-obowiazujacej-ustawy-o-identyfikacji-i-rejestracji-zwierzat>);
- jeżeli zwierzęta nie są oznakowane a ich status epizootyczny nie jest znany należy niezwłocznie powiadomić właściwego miejscowo powiatowego lekarza weterynarii;
- przepisy dotyczące ochrony zdrowia zwierząt i zwalczania chorób zakaźnych regulują kwestię przemieszczania zwierząt pomiędzy gospodarstwami o różnym statusie epizootycznym, wskazanie gospodarstwa powinno odbyć się w porozumieniu z właściwym miejscowo powiatowym lekarzem weterynarii;
- w przypadku wydania decyzji o odebraniu zwierzęcia gospodarskiego, wójt gminy (burmistrz, prezydent miasta) powinien powiadomić o wydaniu przedmiotowej decyzji powiatowego lekarza weterynarii właściwego miejscowo dla terenu, z którego zwierzę zostanie odebrane i terenu, gdzie zwierzę będzie przekazane.

4. Zapewnienie pomocy zwierzętom poszkodowanym w zdarzeniach drogowych.

Zakres całodobowej opieki w sytuacjach związanych ze zdarzeniami drogowymi powinien obejmować wszystkie zwierzęta, które ucierpiały w wypadkach na terenie gminy. Pomoc musi być zapewniona nie tylko zwierzętom domowym i gospodarskim (niezależnie od tego, czy mają właściciela, czy są bezdomne), lecz także zwierzętom dzikim.

Gminy powinny ustalić możliwość:

- 1) wskazania zakładu leczniczego dla zwierząt, który zobowiązuje się do świadczenia pomocy **całodobowo** i ta gotowość powinna być również objęta wynagrodzeniem; warto zwrócić uwagę, czy jeżeli placówka nie działa całodobowo, to czy zawarta umowa będzie możliwa do realizacji,

czy też zawrzeć dodatkowe umowy z placówkami działającymi w trybie całodobowym;

- 2) nawiązania współpracy z ośrodkami rehabilitacji dzikich zwierząt, które powinny zostać wskazane w uchwale jako właściwe do odbioru dzikich zwierząt;
- 3) wskazania osoby uprawnionej do korzystania z broni palnej w przypadku konieczności bezzwłocznego uśmiercenia zwierzęcia dzikiego w celu skrócenia jego cierpienia.

W uchwale powinny zostać podane dane podmiotów zaangażowanych w pomoc zwierzętom poszkodowanym w zdarzeniach drogowych. Uchwały powinny być powszechnie dostępne, np. na stronach internetowych gminy, w mediach społecznościowych, przekazane instytucjom w danej gminie, np. Policji. Uchwały powinny obowiązywać do czasu uchwalenia nowej uchwały.